

Poznámky k výskytu niektorých vodných makrofytov na strednom Slovensku

Notes on the occurrence of selected aquatic plants in Central Slovakia

RICHARD HRIVNÁK

Katedra fytoológie, Lesnícka fakulta, Technická univerzita vo Zvolene, Masarykova 24, 960 53 Zvolen

Data on the occurrence of 29 aquatic plants from Central Slovakia are presented. 14 taxa belong to different degrees of threat in Slovakia. Notes on 2 phytocenological relevés (communities *Ceratophyllum submersi* and *Ricciocarpetum natantis*) are also given.

V tomto príspevku sa uvádzajú informácie o výskyte niektorých vodných makrofytov na strednom Slovensku. Nadväzujem tým na poznatky o recentnom výskyte vodných a močiarňných druhov rastlín v povodí Ipľa a Slanej, publikované v práci Hrivnák et al. (1997). Nižšie uvedené údaje pochádzajú predovšetkým z povodia rieky Ipeľ a Slatina.

Za latinským menom taxónu je uvedený stupeň jeho ohrozenosti v rámci Slovenska (Maglocký et al. 1996, Kubinská et al. 1996). Čísla pred lokalitami zodpovedajú číslam fyto geografických okresov podľa práce Futáka (1966). V zátvorke je meno autora (resp. zberateľa) a rok nálezu. Používam nasledovné skratky mien: AC – A. Cvachová, VF – V. Feráková, IH – I. Hodálová, RH – R. Hrivnák, IJ – I. Jarolínek, VJ – V. Jurkovičová, HO – H. Oľaheľová, MV – M. Valachovič, KU – K. Ujházy, MZ – M. Zálíberová; skratka VN = vodná nádrž. Pri niektorých druhoch uvádzam aj stručné poznámky k ich výskytu a ekológii.

Názvy vyšších rastlín sú podľa Dostála & Červenku (1991–92), machorastov podľa Kubinskej et al. (1993), rastlinných spoločenstiev podľa Oľaheľovej (1995) a Balátovej-Tuláčkovej et al. (1993).

Dokladový materiál (rody *Batrachium*, *Callitriche*, *Potamogeton trichoides* a *P. pusillus* s. l.) je uložený v herbári autora.

Batrachium aquatile – V

2. Boľkovce, depresie v medzihrádzovom priestore Ipľa nad cestným mostom (RH 1997). – Tešňak, piesková duna, jamy s vodou (MZ, HO, IJ, RH, AC 1997). – 14d. Zvolenská Slatina, Slatina, tok v okolí mosta (RH 1997).

Batrachium circinatum

15. Tisovec, rybník poniže mesta (RH 1996).

Batrachium rhipiphyllum – I

2. Boľkovce, močiar v obci pri poľnohospodárskom družstve (RH 1997). – Rapovce, depresie s vodou pri železničnej trati Lučenec – Kalonda, pri križovatke železnice a cesty Lučenec – Rapovce (RH 1997). Druh uvádza z Boľkoviec Svobodová (Svobodová s.d. NIT sec. Husák & Slavík 1982).

Batrachium trichophyllum

2. Tomášovce, rybník (RH 1997). – Rapovce, depresie s vodou pri železničnej trati Lučenec - Kalonda, pri križovatke železnice a cesty Lučenec - Rapovce (RH 1997). – Rapovce, štrkovisko Piesok, SZ od obce (RH 1997) – Ipeľské Predmostie, Ryzovisko (RH, AC 1997). – Tešmak, JV okraj obce (RH, AC 1997).

Batrachium rionii - I

2. Chrámeč, VN (RH, MV 1997). – Gemerský Jablonec, VN (RH 1997). Husák & Slavík (1982) uvádzajú dokladovaný výskyt tohto druhu len z Východoslovenskej a Podunajskej nížiny. Domnievajú sa však, že rastie aj na iných lokalitách.

Callitriche cophocarpa - I

2. Zelené, rybník (RH, AC 1997).

Callitriche platycarpa - Vm

14f. Ábelová, rybník na Ábelovskom potoku pri ceste Ábelová - Polichno (RH 1997). Zahradníková (1982) udáva z územia Slovenska len dve lokality (revidované zbery) na Záhorskej nížine. V poslednom období bol tento druh zistený tiež pri Malackách (Valachovič & Hodálová 1994 ined.).

Ceratophyllum demersum

2. Veľké Dravce, tok pod výpustom VN (RH 1997). – Halič, jazierko v parku pri kaštieli (RH 1997). – Rapovce, zavodnená depresia medzi cestným a železničným mostom (RH 1997). – Rapovce, štrkovisko Piesok, SZ od obce (RH 1997). – Tešmak, Veľké jazierko (HO, RH, AC 1997). - 14d. Zvolen, mŕtve rameno Hrona pri budove gymnázia (RH 1997).

Ceratophyllum submersum - Vm

14d. Zvolen, Lieskovec, rozsiahla mokraď pri ceste železničnom zoradišku (RH 1997). *C. submersum* má na vyššie uvedenej lokalite početnú populáciu. Rastie v depresii pri železničnom zoradišku, na ploche približne 1 ha v spoločenstve *Ceratophyllum submersi* a v synúzii spoločenstiev triedy *Phragmit-Magnocaricetea*. Zvolen, Lieskovec, jesenný pokles vody, na časti plochy vegetuje *C. submersum* v limóznej ekofáze, plocha 5x5 m, stojatá voda, hĺbka 25-40 cm, E 100%, Esubm. 100%, Ecm. r, Hrivnák, 15. 10. 1997, as. *Ceratophyllum submersi*.

Ceratophyllum submersum 5, *Lemna trisulca* 2a, *Typha latifolia* r.

Coleogeton pectinatus

2. Chrámeč, VN (RH, MV 1997). – Gemerský Jablonec, VN (RH, AC 1997). – Veľké Dravce, tok pod výpustom VN (RH 1997). – Nitra nad Ipľom, mŕtve ramená na ľavej strane Ipľa (RH 1997). – Boľkovec, močiar v obci pri poľnohospodárskom družstve (RH 1997). – Veľká nad Ipľom, štrkoviská (RH 1997). – Tešmak, Veľké jazierko (HO, RH, AC 1997). - 14d. Zvolen, mŕtve rameno Hrona pri budove gymnázia (RH 1997).

Elodea canadensis

2. Lučenec, Tuhársky potok, tok v meste (RH 1997). – Halič, jazierko v parku pri kaštieli (RH 1997).

Hottonia palustris - V

2. Boľkovec, depresie v medzirádzovom priestore Ipľa nad cestným mostom (RH 1997).

Lemna minor

2. Chrámeč, VN (RH, MV 1997). – Gemerský Jablonec, VN, vzdutie (RH, AC 1997). – Veľké Dravce, tok pod výpustom VN (RH 1997). – Holiša, mŕtve ramená Ipľa na ľavej strane toku powyše prehrádzky (RH 1997). – Holiša, vodná plocha nad prehrádzkou na Ipľi (RH 1997). – Nitra nad Ipľom, mŕtve

ramená na ľavej strane Ipľa (RH 1997). – Boľkovce, Osada, depresia pri ceste, *Typhetum latifoliae* (RH 1997). – Lučenec, Tuhársky potok, tok v meste (RH 1997). – Lučenec, VN Ľadovo, priesakový kanál (RH 1997). – Lučenec, VN Ľadovo (RH 1997). – Halič, jazierko v parku pri kaštieli (RH 1997). – Rapovce, depresie s vodou pri železničnej trati Lučenec - Kalonda, pri križovaní železnice a cesty Lučenec - Rapovce, štrkovisko Piesok, SZ od obce (RH 1997). – Veľká Ves nad Ipľom, močiar na poli poniže obce (RH, AC 1997). – Tešmak, piesková duna, jamy s vodou (MZ, HO, IJ, RH, AC 1997). – 14d. Zvolenská Slatina, Slatina, tok v okolí mosta (RH 1997). – Zvolen, Lieskovec, rozsiahla mokraď pri ceste pri železničnom zoradisku (RH 1997). – Zvolen, Lieskovec, mokraď pri preklenutí cesty Zvolen - Lučenec a železnice (RH, KU 1997). – Zvolen, pri hrade, depresia medzi železničnými traťami (RH 1997). – Zvolen, pod hradom (RH 1997) – Zvolen, mútve rameno Hrona pri budove gymnázia (RH 1997).

Lemna trisulca

2. Gemerský Jablonec, VN, vzdutie (RH, AC 1997). – Rapovce, depresie s vodou pri železničnej trati Lučenec - Kalonda, pri križovaní železnice a cesty Lučenec - Rapovce (RH 1997). – Tešmak, piesková duna, jamy s vodou (MZ, HO, IJ, RH, AC 1997). – 14d. Zvolen, Lieskovec, rozsiahla mokraď pri ceste pri železničnom zoradisku (RH 1997). – Zvolen, Lieskovec, mokraď pri preklenutí cesty Zvolen - Lučenec a železnice (RH, KU 1997). – Zvolen, mútve rameno Hrona pri budove gymnázia (RH 1997).

Lemna gibba

2. Boľkovce, Osada, depresia pri ceste *Typhetum latifoliae* (RH 1997). – 14d. Zvolen, pod hradom (RH 1997).

Myriophyllum spicatum

14d. Zvolenská Slatina, Slatina, tok v okolí mosta (RH 1997). – 14f. Ružiná, výpusť pod hrádzou VN (RH 1997).

Myriophyllum verticillatum – V

2. Tešmak, Veľké jazierko (HO, RH, AC 1997).

Persicaria amphibia f. *natans*

2. Gemerský Jablonec, VN (RH, AC 1997).

Potamogeton crispus

2. Gemerský Jablonec, VN, vzdutie (RH, AC 1997). – Veľké Dravce, tok pod výpusťou VN (RH 1997). – Lučenec, Tuhársky potok, tok pri mestskej tržnici (RH 1997). – Rapovce, štrkovisko Piesok, SZ od obce (RH 1997). – 14f. Ružiná, výpusť pod hrádzou VN (RH 1997).

Potamogeton nodosus – I

2. Lučenec, Tuhársky potok, tok v meste (RH 1997). – Šávoľ, tok Suchej v okolí obce (RH 1997). – 14d. Zvolenská Slatina, Slatina, tok v okolí mosta (RH 1997).

Potamogeton lucens

14f. Ružiná, výpusť pod hrádzou VN (RH 1997).

Potamogeton trichoides – V

2. Rapovce, štrkovisko Piesok, SZ od obce (RH 1997). – Veľká nad Ipľom, mútve ramená (RH 1994). – Veľká nad Ipľom, štrkoviská (RH 1997). – Ipeľské Predmostie, kanálik pri Ipeľských honoch (RH 1997). – Tešmak, Veľké jazierko (HO, RH, AC 1997).

Potamogeton pusillus s. l.

2. Veľké Dravce, tok pod výpusťou VN (RH 1997). – Boľkovce, močiar v obci pri poľnohospodárskom družstve (RH 1997). – Ipeľské Predmostie, močiar Ipeľské hony (RH 1997). – Tešmak, piesková duna,

jamy s vodou (HO, RH, AC 1997).

Riccia fluitans – V

2. Nitra nad Ipľom, mŕtve ramená na ľavej strane Ipľa (RH 1997).

Ricciocarpos natans – V

2. Rapovce, depresie s vodou pri železničnej trati Lučenec - Kalonda, pri križovaní železnice a cesty Lučenec - Rapovce (RH 1997).

R. natans rastie v zavodnených depresiách pod násypom železnice. Tieto v letných mesiacoch vysychajú. Zistil som ho v spoločenstve *Galio palustris-Caricetum ripariae* a *Ricciocarpetum natantis*. Vzhľadom na nedostatok fytoecologických zápisov druhého z menovaných spoločenstiev z územia Slovenska uvádzam zápis z tejto lokality:

Rapovce, depresia s vodou, plocha 2,5×4 m, stojatá voda, hĺbka 12-25 cm, E 100%, Hrivnák, 20. 5. 1997, as. *Ricciocarpetum natantis*.

Ricciocarpos natans 5, *Lemna minor* 3, *Rorippa amphibia* 1, *Lythrum salicaria* +, *Oenanthe aquatica* r, *Glyceria maxima* r.

Spirodela polyrrhiza

2. Holiša, vodná plocha nad prehrádzkou na Iplí (RH 1997). – Tešmak, piesková duna, jamy s vodou (MZ, HO, U, RH, AC 1997).

Trapa natans – V

2. Halič, jazierko v parku pri kaštieli (RH 1997).

Utricularia australis – Vm

2. Tešmak, piesková duna, jamy s vodou (HO, RH, AC, IH, VF, VJ 1997).

Zannichellia palustris subsp. *pedicellata*

2. Tešmak, Veľké jazierko (HO, RH, AC 1997). – 14f. Ružiná, výpusť pod hrádzou VN (RH 1997).

PodĎakovanie: za poskytnutie nepublikovaných údajov patrí všetkým horeuvedeným kolegom. Za pomoc pri určovaní položiek rodu *Callitriche* patrí vďaka RNDr. H. Oľaheľovej, CSc., za revidovanie položiek rodov *Batrachium* a *Potamogeton* RNDr. H. Oľaheľovej, CSc., RNDr. Š. Husákovi, CSc. (*Batrachium rhiphiphyllum*), Mgr. K. Janovicovej za revíziu *Riccia fluitans* a RNDr. J. Rydľovi za revíziu *Callitriche cophocarpa*. Práca bola podporená finančnými prostriedkami grantovej agentúry VEGA (grant č. 1/4035/97, 1/3163/96).

Literatúra

- Balátová-Tuláčková E., Mucina L., Ellmauer T. & Wallnöfer S., 1993: *Phragmiti-Magnocaricetea*. pp. 79-130. - In: Grabherr G. & Mucina L. (eds), Die Pflanzengesellschaften Österreichs. Teil II. Natürliche waldfreie Vegetation. Gustav Fischer Verlag, Jena - Stuttgart - New York.
- Dostál J. & Červenka M., 1991-92: Veľký kľúč na určovanie vyšších rastlín I., II. SPN, Bratislava.
- Futák J., 1966: Fytogeografické členenie Slovenska. pp. 533-538. - In: Dostál J., Futák J. & Novák F. A., Flóra Slovenska I. SAV, Bratislava.
- Hrivnák R., Cvachová A., Oľaheľová H. & Valachovič M., 1997: Príspevok k poznaniu flóry povodia Ipľa a Slanej. pp. 11-26. - In: Urban P. & Hrivnák R. (eds), Poiplie. SAŽP, Banská Bystrica.
- Kubinská A., Janovicová K. & Peciar V., 1993: Súpis machorastov Slovenska. - Biológia, Bratislava, 48 (Suppl. 1): 99-143.
- Kubinská A., Janovicová K. & Peciar V., 1996: The list of extinct, missing and threatened bryophytes (*Bryophyta*) of Slovakia (1st version). - Biologia, Bratislava, 51: 373-380.

- Husák Š. & Slavík B., 1982: *Batrachium* (DC.) S. F. Gray. pp. 197-214. - In: Futák J. & Bertová L. (eds), Flóra Slovenska III. Veda, Bratislava.
- Maglocký Š., Feráková V. & Halada L., 1996: Zoznam vyhynutých, ohrozených, vzácnych a chránených taxónov vyšších rastlín flóry Slovenska. pp. 146-159. - In: Ružičková H., Halada L., Jedlička L. & Kalivodová E. (eds), Biotopy Slovenska. ÚKE SAV, Nitra.
- Ořahel'ová H., 1995: *Lemnetea*. pp. 131-150. - In: Valachovič M. (ed.), Rastlinné spoločenstvá Slovenska. I. Pionierska vegetácia. Veda, Bratislava.
- Zahradníková, K., 1982: *Callitrichaceae*. In: Futák, J., Bertová, L. (eds), Flóra Slovenska III. pp. 463-470. Veda, Bratislava, 463-470.